

СТАНОВИЩЕ

За

Дисертационен труд

**ЕВРОПЕЙСКИ ХОРЕОГРАФИ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ ТАНЦ-ТЕРАПИЯТА
И ПРИЛОЖЕНИЕТО Ѐ ПРЕЗ ХХ И ХХІ ВЕК**

За присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
по специалност Музикознание и музикално изкуство, професионално
направление 8.3. Музикално и танцово изкуство

Докторант

Илиана Петрова Саласар

Научен ръководител:
проф. Д.ИЗК. Анелия Янева

Рецензент:
проф. д-р Велимир Велев
Ръководител катедра “Сценично движение”
факултет Сценични изкуства
НАТФИЗ

София, 2020г.

Представеното от докторанта Илиана Петрова научно изследване е с обем от 272 стр. в които се включват Увод, седем глави, обособени тематично в три раздела, заключение и библиография, съдържаща 652 източника на български,

руски, английски и латински, от които 202 монографии, 12 учебни труда и дисертации, 438 електронни публикации.

УВОД. Впечатление прави лаконизмът и съдържателността. Вместо обичайното “печелене” на обем с общи въвеждащи размисли, тук имаме концентрирано, но богато поднесена информация за актуалността на темата, целите и задачите на дисертационния труд, обхватът и методологията на изследването. Описана е структурата и основните терминологични уточнения.

Още оттук личи приносния характер на труда: Илиана Петрова ясно поставя проблематиката, която я вълнува, като лаконично щрихира контекста, който я поражда - своеобразното разпадане на Танц-Терапията на съставни елементи, върху чиито терапевтичен ефект се измества фокуса на съвременните терапии, свързани с движение, изтласквайки танца от нея, превръщайки го от *първопричина в незадължително следствие.*

Без да се противопоставя на новите форми и направления, тя посочва основната си цел, както и задачите, които има да реши съобразно нея. Дефинира обекта и предмета на изследването, както и специфичните акценти, които подсказват посоката на бъдещите приноси.

Очертаният обхват на изследването притежава мащаб, но едновременно с това и конкретика, което дава заявка за едно амбициозно и целенасочено изследване.

Докторанката представя един сериозен арсенал от изследователски методи, мотивира необходимостта на всеки един от тях и посочва къде те ще бъдат приложени. Това дава очакване за дълбочина, чрез реалното им приложение в хода на самото изследване.

Представената структура е неразточителна и едновременно с това отговаря на амбициозността на намеренията.

Накрая се поставят няколко условия, които имат за цел да дадат ключ към разбирането и да предпазят от некоректно тълкуване на изследването. Това говори за интелигентност и дълбочина в аналитичното мислене на кандидата.

Терминологията с уговорка е оставена отворена, което също по мое мнение, е един предвидлив, съобразителен подход в изследването.

РАЗДЕЛ I “ТАНЦЪТ КАТО ФОРМА НА ЛЕЧЕНИЕ ПРЕЗ АНТИЧНОСТТА”, Илиана Петрова разглежда в две глави: *Танцът като ритуална практика* и *Танцът в древността като превантивно и оздравително средство.*

Тук изследването показва едно сериозно ниво на разсъждения, преминавайки от свободно философски, в строго научен и антропологичен план, правейки мостове чрез аналогии между различните концепции за Сътворението и Структурата на Мирозданието, Човешката същност и основополагащото естество на Танца.

Впечатление прави лекотата на изказа, цялостта на мисловния причинно-следствен, но и асоциативен поток.

Оттук нататък, докторанта навлиза в една сложна за научен анализ материя, Ритуала. Ритуалът натоварва танца със специфичен смисъл – тук като водещ фактор се явява нагласата на човешкото съзнание – то придава съдържане на танцовата форма и материализира неговата сила на въздействие върху изпълняващия.

В тази глава докторантът заслужава адмирации заради раглеждането на понятието “вяра” в научен аспект. Самото понятие е “тънък лед”, дори само поради факта, че по дефиниция, “вяра” е това, което е отвъд границите на науката – всичко за което нямаме логични научни доказателства. Петрова се старае да избегне “тънкия лед”, като разглежда този термин в посока *настройка на Съзнанието*. Тази част от доктората в известна степен е движение по острието на бръснача, между наука и метафизика. Но ако вземем предвид умело прецизираните уговорки в началото, (в които се поставя условието «да не доказва», а да търси и констатира прилагането на танца като терапия), можем да приемем, че тя избягва възможността за подхлъзване и залитане в мистицизъм, като се фокусира не върху вярванията, а върху емпиричния опит от миналото.

Като *проява на здравомислие* може да се приеме и факта, че не се впуска в разграничаване на *обективно (приложното – ефективната прагматично-утилитарна, неутрално-обективна компонента)* от *субективно (тълкуването – субективизма на вярванията и суеверията)*. За подобно разграничаване е нужен сериозен личен практически опит, придобит чрез реална работа с подобни практики. Но и с такъв опит, би имало опасност анализът да бъде, в голяма степен, въпрос на догадки. За стабилни изводи в тази посока, е необходима и информация за ефективността и устойчивостта на подобен род лечения – т.е. какъв процент от лекуваните по този начин оздравяват, какъв процент дават рецидиви и за колко време запазват здравето си състояние.

Стойността на този раздел обаче, е безпорна. Достатъчен е обзорът на танца от древността, като архетип на съвременната танц-терапия. Впечатляваща е мащабността в изследването по отношение на глобален спектър от култури и епохи - от древноазиатската култура (Тибет, Индия, Китай, Малайзия) през Сибир, Африка, Скандинавия, Северна и Южна Америка, Австралия и др. до нашите земи. Както и влизането в дълбочина – класификациите по различни признаци – спрямо нивото на експресия (екстаз и хармония), спрямо целта (предпазни и оздравителни), спрямо състоянието на съзнанието (транс и екстаз), паралелите между тях, богатството на разглежданите примери, анализа на вътрешната им структура по отношение на лечебна стратегия и танцов подход (хореография и импровизация), и т.н. и т.н.

РАЗДЕЛ II. ИДЕЯТА ЗА ТАНЦА КАТО ТЕРАПИЯ (XX ВЕК В ЕВРОПА)

представлява мащабно изследване на пътя на съвременната Танц-терапия и в хронологичен, в концептуален, и в есенциален план. Обемът и качеството на свършената работа в него са от такъв порядък, че се налага да подхожда по нестандартен начин:

От първите думи, с леко докосване до Средновековие и Ренесанс, докторанта отскача високо към различни „галактики“ - *телесно-ориентираните практики, психологически теории през XX век, идеята за танца като терапия, (създатели на) експресивен танцов език, (хореографи, ползващи) танца като терапия, танцово-терапевтични методи, повлияни от класическия /модерния/ екзерсис и т.н.* Всяка от тези галактики е представена с едни съзвездия от имена, с различна степен на известност, но отбрани и значими за разискваната теза, поднасям ги „насипно“: Калмайер, Джиндлер, Еренфрид, Селвер, Дънов, Щайнер, Гурджиев, Далкроз, Гризингер, Дюпре, Кифард, Гуревич, проф. Озерецкий, Хелниц, Менцлова, Дънкан, Мензендик, Дънам, Александър, Делсарт, Годард, Дженевиер, Стебинс, Емил Жак-Далкроз, Гюнтер, Лабан, Вигман, Боденвизер, Чейс, Уайтхаус, Боас, Еспенак, Полк, Бартениеф, Шууп, Фалке-Хелер, Герда Александер, Линденберг, Холгер, Фе Райшелт, Шерборн, Пъткок, Морис, Леон-Фритч, Аутере и др. Дори не е възможен лукса да бъдат изброени с пълните си имена, защото становището ще надвиши изискуемия обем. Затова и удържах огромното желание да се впусна в коментар по великолепно свършената изследователска работа. Голяма част от имената в този космос на изследването, предполагам, са дълбоко неизвестни за мнозина от практикуващите в тези области. А тук те са, не просто „изброени“ – тук те са „сканирани“ в дълбочина със „ехографска точност“ и „диагностицирани“ прекрасно от гледна точка на целите, към които се стреми изследването. Разделът е респектиращ и сам по себе си е достатъчен за връчването на образователната степен „доктор“.

РАЗДЕЛ III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ТАНЦ- ТЕРАПИЯТА (XXI век) проследява институционализирането на танц-терапията от Втората световна война През втората половина на XX век и началото на XXI век са създадени множество терапевтични методи и алтернативни медицински практики. Разглежда се подробно пътя на зараждането на институциите, утвърждаването на танц-терапията като професия, както и зараждането на обучението по танц-терапия – спира се на редица имена, които са с принос в тази област - -проф. д-р Марсия Левентал, Марсия Плевин, Мария Фукс, проф. Марион Норд, проф. Хелън Пейн, Джанет МакДоналдс, Анелис Шрийхнен фан Гастел, Елайне Сигел, Сузане Бендер, Сабине Траутман-Фойхт, Петра Клайн, Изабел Фигуейра, Роса Мария Джовони, Д-р Бони Мийкумс и т.н.

Изследването в този раздел съвсем не остава в «статистическа» хоризонтала, както би следвало да се очаква такива случаи, а притежава дълбочина, като

анализира стандартизирането на редица качествени показатели в тази област (стандарти и етични кодове, методологически похвати и танцово-терапевтични техники, качествата на танцовия терапевт и т.н.). Тук целенасочено се търси преминаване от «хоризонтала» в «дълбочина», преместване от «информативен» към съдържателно-професионален контекст (пр.: *Статут* → *Изисквания* → *Качества* на танцовия терапевт).

В Глава 2. (раздел III) Докторанта разглежда Танц-терапията, не само в двете посоки на нейната хибридность: *Танц-терапия – Танц и Танц-терапия – Терапия*, но и търси отношението *и с науката* (психологически науки, психодинамично движение, антропология, медицина, невронаука, роботика.тематично свързани изследвания в ЦЕРН. Впечатляващ диапазон: класически балет, латино-американски и бални танци, аржентинско танго, танци от Ориента, традиционни и фолклорни танци, древни практики и танц, Интегративен танц и терапевтично хореографско произведение, психологически науки, психодинамично движение, антропология, медицина, невронаука, роботика, тематично свързани изследвания в ЦЕРН - Марта Меренъи, д-р Ловат, Скот-Билман, Натали Дуонг, Бари Сиймунгъл.

Като вземем предвид и **АКЦЕНТИ**, кандидата превръща труда си в практически наръчник, който може да подпомогне немалко болници, лекари и пациенти към алтернативни методи за ефективно оздравяване. Цялото изобилства със сериозни резултати от доказателствата на едни от най-сериозните специалисти и изследователи в тази област: Пайлвонойнен, Муотка, Лапалайнен Бройнингер, Милс, Данилук, Мичелс, Дубаз и Бега, Хакней и Еархарт, Хоканен, Дайаним, Фан де Винкел, Вергесе, Дайаним, Албин, Рейндърс, Брайдън, Флегчър, МартинРйохрихт и Прайб, Ксия и Грант, Хекокс, Левин, Скот, Малинг, Шерман, Куппърс, Такахаши, Девос и т.н.

Интересна е и **3.2.3. Българската следа в танц-терапията** - Димитър Кръстев, Розмари Демео, Пламен Иванов, Деница Илчева, Сийка Георгиева.

ЗАКЛЮЧЕНИТО макар и с нюанс на резюме, съдържа точно синтезирани генерални изводи и дава стойностен финал на цялото изследване.

В добавка могат да се отбележат прецизните приложения и добре структурираната Библиография.

Настоящото становище, до тук, бе достатъчно наситено с положителни коментари и оценки, които изследването напълно заслужава, поради което можем да обобщим в едно изречение:

Трудът, заедно с приложенията, има стойността на едно енциклопедично издание в областта на танц-терапията. Нещо повече, бих казал, уникално по рода си у нас и препоръчвам той да бъде публикуван в бъдеще, за да може приносната му

стойност да стане достояние за всички специалисти и заинтересовани от тази тема.

Поднасям адмирации на докторанта Илиана Петрова Саласар за успешната реализация на нейните усилия и ѝ пожелавам «На добър час!» в една евентуална научна и преподавателска кариера.

Гласувам с “ДА”!

08.09.2020 г.
гр. София

проф. д-р Велимир Велев
/ръководител катедра «Сценично движение»,
факултет „Сценични изкуства”, НАТФИЗ/